

Horen, Zien en Zwijgen - Verzet en censuur in *Robbedoes* tijdens de Tweede Wereldoorlog

Deze masterthesis onderzoekt de complexe rol van het Nederlandstalige stripweekblad *Robbedoes* binnen het repressieve medialandschap van bezet België (1938-1944). In tegenstelling tot studies die vooral focussen op collaboratie of expliciete propaganda, richt dit werk zich op subtiele vormen van verzet in populaire kindercultuur en strips. Door een combinatie van discursieve en visuele analyses, ondersteund door bronnen zoals Duitse propagandaraapporten, repressiedossiers van uitgeverij Dupuis en het volledige corpus van *Robbedoes* gedurende deze periode, wordt aangetoond hoe het blad (ondanks censuur) ruimte bood voor ironie, stil protest en culturele vermenging. Zo draagt de thesis enerzijds bij tot een bredere waardering van populaire cultuur en anderzijds fungeert ze als spiegel en tegenstem van haar tijd.

Zo schetst de thesis de institutionele en ideologische context rond Dupuis en de opkomst van *Robbedoes* als Nederlandstalige tegenhanger van *Spirou*. Vanaf 1938 bood het blad een mix van vertaalde Amerikaanse strips en eigen producties, met een pedagogische insteek en een amusementsfunctie voor de jeugd. Het blad paste zich cultureel aan het Vlaamse publiek, met eigen redactionele keuzes en vertaalstrategieën, zoals tweetalige onomatopoeën.

Robbedoes werd tijdens de bezetting uitgegeven onder toezicht van de Duitse *Propaganda-Abteilung Belgien*, die alle publicaties controleerde. Zo wordt de impact van de Duitse Propaganda-Abteilung op het magazine geanalyseerd. Het blad kon blijven verschijnen door het behoud van een apolitek profiel, terwijl subtiele propaganda-elementen, zoals anticomunistische teksten, werden geïntegreerd. Tegelijkertijd bood de ruimte tussen de stroken mogelijkheden voor stil protest, via bijvoorbeeld karikaturen en symbolische beeldtaal. Het blad balanceerde zo tussen conformiteit, economische overleving en culturele autonomie.

In deze context krijgen de strips zelf een bijzondere betekenis. Ze functioneren als *visuele secundewijzers*. Ze waren snel, beweeglijk en werden vaak niet opgemerkt, maar waren tegelijk in staat om de tijdsgeest te registreren en soms zelfs te ondermijnen. Zo worden de reeksen *Marc*, *de Moderne Herkules*, de Belgische publicatie van *Superman* in *Robbedoes* en *De Avonturen van Robbedoes* geanalyseerd.

Door de Amerikaanse identiteit, oorlogstaferelen en ideologische boodschappen in *Marc* aan te passen, ontstond er een hybride figuur die censuur symboliseerde, maar ook creatieve aanpassing mogelijk maakte. De importstop versterkte bovendien de lokale stripproductie. Daarnaast wordt er aan de hand van de visuele en narratieve analyse van *De Avonturen van Robbedoes* onderzocht hoe subtiele vormen van verzet en kritiek werden geuit. De ruimte tussen de stripstroken fungeerde als een plek voor verborgen betekenis(sen). Personages, karikaturen en symboliek reflecteren manipulatie, propaganda en verzet. Tegelijkertijd demonstreert het werk ook zijn beperkingen, zoals de toen gebruikelijke antisemitische clichés.

De thesis etaleert hoe populaire cultuur als historische bron inzicht kan geven in verzet, dat zich niet enkel uit in openlijke acties maar ook in subtiele culturele en symbolische tactieken binnen repressieve regimes. Ze toont verder ook aan hoe *Robbedoes* tijdens de Tweede Wereldoorlog functioneerde als medium dat, ondanks censuur, ruimte bood voor cultuurpolitiek, verzet en verbeelding binnen de Belgische striptraditie.